UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum ; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. II. Exceptorum necessitas ob memoriæ inconstantiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-77031

Visual Library

AVRIFODINA ARTIVM ET SCIENTIARVM OMNIVM.

PARS PRIMA.

EXCERPTORVM NECESSITAS, SEV EXCERPENDVM ESSE.

CAPVT PRIMVM.

Quid Excerpere, Quid Excerpta.

EVLOGIVS & FAVSTINVS colloquuntur.

Ad plenam eruditionẽ vix ullus eſt acceſſus niſi excerptis.

EVLOGIVS Excerpendum ajo, & quidem cum curâ & ſtudio. Ad plenam eruditionem vix ullus eſt acceſſus niſi hac ſemitâ. Quæſieris principiò: Quid eſt *Excerpere*, quid *Excerpta* nominas? Si de voce lis ſit, eam à viris doctiſſimis uſurpatam obſervo. Juſtus Lipſius in epiſtolicâ inſtitutione aſſerit, ei, cui profectus literarius cordi ſit, opus eſſe *Excerptis* quibuſdam & *Notis* rerum. Ita & Ciceronem audio loquentem: *Excerperes*, inquit, *ex his ipſis, ſi quid ineſt boni.* Unde Excerpta dicimus, quæ veluti flores è libris enotamus.

Cic. 3. de Officiis.

Quid ſit Excerpere.

Eſt igitur *Excerpere* è ſcriptore quocunque cum judicio in certas claſſes id annotare, ac ſeligere, quod judicetur uſui futurum: legere, & nihil ſeligere, meo judicio, prorſus negligere eſt. FAVST. Ergo, nihil utiliter legero, niſi calamum, chartam, atramentum ad manum habeam? EVLOG. Ita prorſus cenſeo: pæne omnis lectio perit, quæ nihil excerpit. Et en, ut in rem præſentem venias: Hîc mihi Tertullianus Afer eruditiſſimus ſcriptor in manu. Sine hujus lectione Cyprianus diem nullum tranſmittebat. En igitur ſcriptorem, & en ſimul ſcriptoriam ſupellectilem, pennam, ſepiam, chartam. Hic meus mos eſt à puero, non lecta tantùm, ſed & audita, ſubinde etiam viſa, dignioris notæ in meum uſum trahere annotando. Ita hunc, ita alios omnes auctores

Sepia, ater liquor piſcis, atramẽtum.

C tracto; meos, ut poſſum, facio, dum ea, quæ notatu digna cenſeo, in diverſas chartas, ac claſſes excerpo. FAVST. Quas illas amabò? Hoc unum unicè noſſe aveo. EVLOG. Feſtinemus, quæſo te, ſed lentè; hæc omnia quàm potero explicatiſſimè tradam, ſed tempore, & loco. Jam quærimus, quid ſtudii ſit, *Excerpere*. In quo, niſi me fallo, vel oculis tuis fidem faciam. Vides hunc Auctorem? Ex eo ſelectiora ſuis quæque claſſibus inſcribo. Atque hoc appello *Excerpere*.

Quid auctor appellet excerpere.

Quod enim Philologus, quod Poëta è Marone aut Naſone, quod Hiſtoricus è Curtio aut Plutarcho, quod Rhetor ex Arnobio aut Cicerone, hoc Philoſophus ex Ariſtotele aut Platone, hoc Mathematicus ex Ptolomæo aut Tychone, Medicus ex Hippocrate & Galeno, Juriſconſultus ex Bartolo, Baldo, aut Juſtiniano, Theologus & Concionator ex Auguſtino, Chryſoſtomo, aut

A Bernardo in ſuum trahit uſum excerpendo. Sine his notis nec Philologi, nec Medici, nec Juriſconſulti, nec Theologi, ad illuſtrem & amplam eruditionem pertingent. *Excerpendum eſt*, aut ignorantiæ nomen in pluribus ſubeundum. Et primam aſſertionis hujus rationem ſubjungo.

CAPVT II.

Excerptorum neceſſitas ob memoriæ inconſtantiam.

OMnium, quæ audis, quæ vides, quæ legis, meminiſſe, non hominis eſt, ſed genii cæleſtis. Memoria humana ſegnis, angusta, volatilis, infidelis eſt, niſi ſuis fulciatur adminiculis. Sed tenaciſſima ſit, fieri tamen

Memoria humana niſi fulciatur ſuis adminiculis ſegnis & infidelis eſt.

B non poteſt, ut omnium retinens ſit, quæ pluribus annis ſtudioſa lectio retineri vellet. Labor improbus tot rerum imagines in hoc ærarium memoriæ recondit; reconditas diutiſſimè ſine excerptis conſervare, vix ullus labor impetraverit. Operoſum eſt ſuis quæque foribus in hunc memoriæ receſſum, & neſcio quos ſecretos ſinus congerere. Magnæ molis eſt in hoc ſpelæum, quod in occipitio ſuſpendit natura, terrarum molem importare, cælorum immenſitates, undarum flammarúmque regna concludere, difficillimum eſt huc congeſta, velut aureos nummos arcâ coërcere.

Magna vis eſt memoriæ, non nego, prætorium grande, penetrale amplum, ſed non infinitum. Certos ea limites ac fines habet, ultra quos progredi non permiſſum. Hîc rerum diverſarum imagines certis velut cellulis reponuntur, ſed niſi repoſita habeant cuſtodes qui

C ſervent, illum memoriæ carcerem nullo negotio effringunt, & aufugiunt. Fit nonnunquam, ut ſubinde frumenti plurimum in alatos vermiculos animetur, hinc totis pæne granariis, frumentum vivum evolat: ita prorſus imagines rerum in memoriam velut penſile horreum immiſſæ, domino non advertente ſe ſubducunt & evolant. Vis retinere? Cuſtodes adhibe, *Notas* & *Excerpta*.

Cuſtodes memoriæ ſunt notæ & excerpta.

Queſtus jam olim Auguſtinus de memoriæ labe: *Quàm multa*, inquit, *hujuſmodi geſtat memoria mea, quæ jam inventa ſunt, & ſicut dixi, quaſi ad manum poſita, quæ didiciſſe & noſſe dicimur? Quæ ſi modeſtis temporum intervallis recolere deſivero, ita rurſus demerguntur, & quaſi in remotiora penetralia dilabuntur, ut denuo velut nova excogitanda ſint in idem iterum.* Tot nimirum novæ rerum notiones memoriam ſubeunt, ut priores & vetuſtæ aboleantur, imago ſcilicet imaginem expellit, aliis aliæ ſuccedunt.

Auguſt l. 10. Confeſſ c. 11.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Memoria Platoni ſtomachus animi, Auguſtino animi venter eſt.

Memoriam Plato ſtomachum animi, Auguſtinus animi ventrem vocavit. Appoſitè. Nam uti ſtomachus quotidie multa variáque recipit, nec tamen diuturnum hoſpitium indulget; ita prorſus memoria plurima quidem eáque diverſiſſima complectitur, ſed brevî velut oneris impatiens, aut admiſſorum hoſpitum pertæſa, longè faciliùs dimittit, quàm admiſerit. Huic malo Excerpta & Notæ medentur.

Memoria vas multorum capax, ſed rimarum plenum, hàc atque illàc perfluit. Meminiſſe ſiquidem eſt, rem memoriæ commiſſam cuſtodire; ſed heu difficulter committitur, difficillimè cuſtoditur commiſſum. Quòd ſi quid inhæreſcat altiùs, nî repetitione perpetuâ recolatur, fluminis ritu dilabitur. Ut enim fecundus ager niſi cultione quotidianâ exerceatur, ſilveſcit: ſic egregia licet memoria niſi Notis & *Excerptis* ad reddendum depoſitum excitetur, ab oblivione miſerè vaſtatur.

Memoria niſi notis & excerptis exerceatur, ab oblivione vaſtatur.

Quid ergo multa didiciſſe, quid legiſſe multa proderit, ſi ea quæ legeris, quæ didiceris, iterum elabi patiaris, non facilè umquam revocanda? Laboris nimirum amans eſt, qui diſcit, ut obliviſcatur. Quàm multi florerent inter magnos magni & ipſi, niſi hæc uredo illos afflaret! Plurimos reperias, qui variæ ac multæ lectionis plurima ſciunt, at ferè neſciunt, quæ ſciant, quia meminiſſe nequeunt: quod incredibile eſt, quàm ad ſcientias potenter faciat.

Plin. lib. 2. Natur. hiſt. cap. 24.

Memoria ad omnes oblivionis injurias eſt expoſita.

Perſpexit hoc probè perſpicaciſſimus naturæ myſtes Plinius, qui ore libero: *Memoria*, inquit, *neceſſarium maximè vitæ bonum, nec tamen aliud eſt æquè fragile in homine, morborum caſus & injurias, atque etiam metus ſentiens.* Memoria bonum grande, ſed bonum fragile, & ad omnes oblivionis injurias expoſitum. Iis igitur Notarum & Excerptorum ſubſidiis roborandum, quæ oblivionem expugnant.

Catalogus Priſcorũ, qui memoriæ fuerunt feliciſſimę.

Gellius ait: Rex inclytus viginti quinq; gentium, quarũ omnium linguas percalluit l. 17. Noct. Attic. cap. 17.

Plin. lib. 7. Natur. hiſt. cap. 24.

Sunt aliqui, ſed pauci, memoriæ feliciſſimæ. Priſcorum hîc texere catalogum operæ non eſt. Hæc ſcholis jam nota ſunt. Rex Macedo Alexander totam Homeri Iliadem, & magnam Odyſſeæ partem edidicit. Coſroë Rex Perſarum omnes Ariſtotelis libros memoriâ comprehendit. Demoſthenes Thucydidem octies ſuâ manu deſcripſit, & ad verbum memoriæ mandavit. Mithridates viginti duarum gentium Rex, totidem linguis jus dixit, pro concione ſingulas abſque interprete allocutus. Cyrus Rex Perſarum in numeroſiſſimo exercitu omnium militum nomina memoriter pronuntiare calluit. Craſſus dives Romanus, Græci ſermonis quinque differentias & dialectos memoriâ ita tenuit, ut quâ quiſque apud eum linguâ loqueretur, eâdem ei commodiſſimè reſponderet. Theodectes Cilix, orator, verſus quantumvis multos, ubi ſemel recitari audiiſſet, è memoriâ integrè reddidit. Cyneas à Pyrrho Theſſalus Legatus Romam impetrandæ paci miſſus, poſtero die, quàm advenit, tam ſenatorios, quàm equeſtris ordinis viros nominatim ſalutavit. Hortenſius orator Romanus totum aliquem diem in auctione perſedens, veſperi demum res omnes venales, earúmque pretia, & emptores ordine recenſuit, argentariis recognoſcentibus, eum nec minimo falſum.

** Ita Hieron. tom. 1. epiſt. 3. mihi pag. 10. Ubi addit: Lectione aſſiduâ & meditatione diuturnâ pectus ſuum bibliothecam fecerat Chriſti.*

Genethlius & Palæſtinus, Minutiani & Agapeti diſcipulus, eâ gaviſus eſt fidelitate memoriæ, ut totam declamationem ſemel auditam, mox memoriter recitaret. Nepotianus Heliodori Epiſcopi è ſorore nepos juvenis militiam ſecutus, tandem vitam religioſam amplexus, libros eâ memoriæ facilitate tractavit, ut in familiaribus colloquiis ac diſputationibus, ſi quid eruditionis medium fuiſſet prolatum, ſtatim expeditè diceret: Hoc Tertulliani eſt, hoc Cypriani, hoc Lactantii, illud Hilarii eſt: Sic Minucius Felix, ita Victorinus, in hunc modum locutus eſt Arnobius*.

Aug. tom. 2. in appendice epiſtolarum ad Cyril. Hieroſolym. Epiſc. mihi pag. 380. Sed reverà non videtur tam epiſtolam Auguſtini calamus effudiſſe.

Hieronymus Stridonienſis eâ fuit memoriâ, Auguſtino teſte, ut Hebræorum, Græcorum, Chaldæorum, Perſarum, Medorum, Arabum, & nationum pæne omnium linguas ac litteras calluerit. Hinc illud à Pontifice Hipponenſi ſcriptum eſt elogium: *Nullus hominum ſcivit, quod Hieronymus ignoravit.* Memoriam in ſeipſo eatenus inſigniter exercuiſſe ſcribit Seneca, ut non ad uſum modò ſufficeret, ſed in miraculum uſque procederet. Nam duo millia nominum recitata, inquit, quo ordine erant dicta, referebam; ducentos quoque verſus ab ultimo incipiens recitabam.

Catalogus recentiorũ qui memoriæ fuerunt admirãdæ. 1. Paulus IV. Põtifex Maximus.

Hæc priſca & nota ſunt; recentiora iſta: Paulus IV. Pontifex Maximus ſcholæ Salernitanæ librum in memoriâ habuit: Galenum Græcè à capite ad calcem perlegit: ſacra Biblia ad verbum edidicit. In extremâ ſenectute (vixit autem annis octoginta tribus) integras è Tullio, Virgilio, aliiſque auctoribus paginas inoffensè recitavit. Memoria prorſus admiranda, cui parem non tulerint multa retrò ſæcula.

2. Gregorius III. *Henricus Spondanus ad an. 731. Pallad. c. 12. apud Roſvveyd. mihi pag. 716.*

Gregorius III. in eodem ſolio Antiſtes, omnes ordine pſalmos memoriâ complexus eſt. Ammonius Abbas, magni Pambonis diſcipulus, vetus & novum Teſtamentum ita percalluit, ut memoriter dicere potuerit: in doctorum virorum, Athanaſii præſertim & Baſilii, ſcriptis ita verſatus, ut decem millia verſuum, & ſexcentos ex iis protulerit. Rem ita ſe habere pro teſtimonio magni Patres dixerunt.

3. Fridericus I. & Maximilianus I. Impp.

Fridericus I. & Maximilianus I. Imperatores Auguſti tam tenacis memoriæ fuerunt, ut omnium eorum, etiam infimorum, quibuſcum vel ſemel locuti eſſent, longo pòſt tempore recordarentur, & hominem noſſent.

4. Franciſcus Galliæ rex. *Paulus Iovius l. 37. hiſt.*

Franciſcus Rex Galliæ tenaci ac expedito ampliſſimæ memoriæ captu pæne omnes ſuo ævo ſuperavit. Quid & quantum peculiaris commeatûs unaquæque provincia ſuppeditare poſſet; quænam itinera, quæ flumina ad convectiones opportuniora & viciniora forent; è quibus hibernis equitum alæ celerrimè convenirent, tam exactè norat, ut rationes itinerum, compendia navigationum, civitatum vel remotiſſimarum copias, præcipua rerum omnium ſubſidia è memoriæ theſauro depromeret.

Muret lib. 3. Var lect. c. 1. & l. 12. c. 5. 5. In quodã juvene Corſico.

Antonius Muretus aſſerit viſum à ſe Patavii, atque auditum juvenem Corſicum, Juris Civilis ſtudioſum, qui triginta ſex millia nominum, eo quo recitata eſſent ordine, abſque cunctatione recenſeret. Artem à pædagogo homine Gallo, ſe accepiſſe ajebat. Hanc diebus pauculis Franciſco Molino Patricio Veneto, magnâ omnium admiratione tradidit, cùm Molini memoria ſibi priùs non conſtaret. Miraculum memoriæ.

Memoriæ elogia.

Memoria verè Muſarum mater, artium & diſciplinarum cella penaria, ſcientiarum cuſtos. Tullio, divinitatis argumentum, eloquentiæ gazophylacium, eorum quæ diſcimus, reconditorium. Rerum omnium theſaurus, ſed tamen ex omnibus animi partibus, ut Rhodiginus loquitur, res maximè delicata & fragilis. Memoria grande ac neceſſarium, ſed tamen volatile ac caducum vitæ bonum, quod oblivio quotidie oppugnat, quod unicus ſubinde morbus totum eripit. Quos antè nominavi, Phœnices dixeris. Qui ad eos accedant, pauciſſimi, & pæne nulli ſunt.

Imò ex illis ipſis, quos modò dixi, ingentis memoriæ viris, Excerpa & Notas aliqui velut certiſſimum, & ſummè neceſſarium memoriæ ſubſidium induſtriâ ſingulari adhibuerunt.

Lipſius epiſt. Inſtit. c. 12.

Hinc cum Lipſio perſuaſiſſimus affirmo: Lectionem ipſam non ſufficere, ne repetitam quidem, imò nec in feliciſſimâ memoriâ, ſed opus eſſe Excerptis quibuſdam, & Notis rerum verborúmque ſingularium.

Fauſtine, ſit tibi Mithridatis aut Alexandri, aut Coſroës memoria, nihilominus excerpendum, alioqui plurima effluent, plurima non opportunè occurrent. Neminis, hercle, cujuſquam memoria tam felix, quæ Ex-

cerptorum

cerptorum omnium vicem ſubire poſſit. Ergo Notandum, & Excerpendum.

CAPVT III.

Excerpendum eſſe teſtimonio & exemplo utriuſque Plinii & Auli Gellii.

Excerpendum eſſe viri doctiſſimi nos docent. 1. Plinius Secundus.

E Scriptoribus, qui leguntur, excerpendum eſſe, doctiſſimi quique viri nos docent. C. Plinius Secundus, Naturæ panegyriſtes nobiliſſimus ad prodigioſam prorſus eruditionem pervenit hoc uno tramite Excerptorum. De hoc avunculo ſuo Plinius Cæcilius Junior ad Marcum ſcribens: Pergratum, inquit, eſt mihi, quòd tam diligenter libros avunculi mei lectitas, ut habere omnes velis, quæráſque qui ſint. Fungar indicis partibus, atque etiam quo ſint ordine ſcripti, notum tibi faciam. Et en catalogum librorum à Plinio majore ſcriptorum.

Catalogus librorum à Plinio majore ſcriptorum.

1. De Jaculatione equeſtri liber unus.
2. De vitâ Q. Pomponii Secundi libri duo.
3. Bellorum Germaniæ libri viginti.
4. Libri tres in ſex volumina diviſi, quos Studioſos vocavit: quòd iis maximum ſtudium impendiſſet, & idem à Lectore fieri vellet.
5. Dubii ſermonis libri octo.
6. Hiſtoriarum à fine Aufidii Baſſi cœptarum libri triginta unus.
7. Electorum commentarii centum ſexaginta minutiſſimè ſcripti, qui Largo Licinio in Hiſpaniâ, quadringentis millibus nummûm, hoc eſt, decem millibus philippeorum, vendi potuiſſent, & tunc aliquantò pauciores erant.
8. Naturalis hiſtoriæ libri triginta ſeptem. Opus diffuſum, eruditum, nec minùs varium, quàm ipſa Natura. Plinii libros qui Pandectas * appellaverit, me judice haud erraverit. Omnia ille vir legit, vidit, ſcivit, & in unum volumen Græciam & Latium concluſit.

** Pandectæ volumina ſunt, inquit Iudæus, nihil non continentia, ex quibus poſſis, quod velis, veluti è Cornucopiæ depromere.*

Plinii in excerpẽdo ſtudium.

Sed pergit Plinius Cæcilius avunculi ſui ſummam induſtriam, & aſſiduum in excerpendo ſtudium commendans: Miraris, inquit, quòd tot volumina, multáque in his tam ſcrupuloſa * homo occupatus abſolverit. Magis miraberis, ſi ſcieris illum cauſſas actitaſſe aliquamdiu: deceſſiſſe anno ſexto & quinquageſimo. Medium tempus diſtentum impeditúmque, quâ officiis maximis, quà amicitiâ principum egiſſe. Sed erat acre ingenium, incredibile ſtudium, ſumma vigilantia. Erat ſanè ſomni parciſſimi, nonnunquam etiam inter ipſa ſtudia inſtantis & deſerentis. Ante lucem ibat ad Veſpaſianum Imperatorem. Nam ille noctibus utebatur. Inde ad delegatum ſibi officium. Reverſus domum, quod reliquum temporis, ſtudiis reddebat. Poſt cibum ſæpe, quem interdiu levem & facilem, veterum more, ſumebat, æſtate, ſi quid otii, jacebat in ſole: liber legebatur, adnotabat, excerpebat. Nihil enim unquam legit, quod non excerperet.

** Difficilia, ardua.*

Vigilabat ante diem, memorat Tranquillus.

Solidus ſtudiorum fructus eſt, ea quæ leguntur facere ſua excerpendo.

Fauſtine, hîc figamus pedem. Tu mihi Plinium conſidera, virum undequaque doctiſſimum innumera legentem, ſed ex omni lectione ſemper excerpentem. Hic ſolidus ſtudiorum fructus eſt, ea quæ leguntur facere ſua excerpendo. Negligimus & ceſſamus? Pleráque omnia dilabuntur, & effluunt. Ergo præ multis ſapuiſſe affirmo Plinium, qui certiſſimam eruditionis viam ingreſſus, nihil umquam legit, quod non excerperet. An eadem nobis ad eruditionem via placet? nihil ergo umquam legamus, quod non excerpamus.

Plinii conſuetudo in excerpẽdo.

Sed audiamus plura de Plinii Excerptis, de quibus hæc Cæcilius: Poſt ſolem, inquit, plerumque frigidâ lavabatur. Deinde guſtabat, dormiebátque minimùm. Mox, quaſi alio die, ſtudebat in cenæ tempus. Super hanc liber legebatur; adnotabatur, & quidem curſim. En iterum Excerpta, & Notas, & quidem ſuper cenâ. Viri Religioſi lectionem quidem ad menſam habent, ſed quis excerpit & notat, niſi fortaſſis poſt menſam? Plinius nec inter ipſas epulas ab hac Excerpendi conſuetudine abiit. Hinc illa viri tam prodigioſa eruditio, hinc tot elucubrata volumina.

Ejus temporis parſimonia.

Non omittendum, quod addit Cæcilius: Memini quemdam ex amicis, inquit, cùm Lector quædam perperam pronuntiaſſet, revocaſſe, & repeti coëgiſſe: Huic avunculum meum dixiſſe: Intellexeras nempe? Cùm ille annuiſſet: Cur ergo revocabas? Decem ampliùs verſus hâc tuâ interpellatione perdidimus. Tantâ erat parſimoniâ temporis. Hunc vitæ ordinem inter medios labores urbiſque fremitum obſervabat. In ſeceſſu * ſolum balnei tempus ſtudiis eximebatur. At dum ſtrigilibus ad excitandum ſudorem leviter raderetur, dum tergeretur, audiebat aliquid, & legentem attendebat, aut dictabat. In itinere quaſi ſolutus ceteris curis huic uni vacabat. Ad latus erat Notarius cum libro & pugillaribus, cujus manus hieme manicis muniebantur, ut ne cæli quidem aſperitas ullum ſtudiis tempus eriperet.

** In villâ ſuburbanâ.*

Plinius Secundus Iunior l. 3. epiſt. ad Marcũ, alii, Macrũ, mihi p. 78.

Repeto me correptum ab eo, cùm ambularem: Poteras, inquit, has horas non perdere: Perire enim omne tempus arbitrabatur, quod ſtudiis non impertiretur.

O tempus! O temporis parſimoniam, quàm ignota es & rara? Hoc adoleſcentibus, hoc juvenibus, hoc omnibus litteras tractantibus vel uno die centies occinendum: *Perire tempus omne, quod ſtudiis non impenditur.* Quoties ignavi ceſſatores Plinii cenſurâ compellandi: Poteratis (ô deſidioſi) has horas non perdere. Omnes temporis particulæ velut ramenta aut fila aurea ſtudioſiſſimè colligendæ. Rerum omnium jactura reparabilis eſt, præterquam temporis: Aurum & gemmas perdidiſſe, multò mitius damnum eſt, quàm tempus malè impendiſſe.

Temporis jactura irreparabilis.

Idem Plin. lib. 6. ep. 20. mihi p. 203.

2. Plinius Junior.

Ad Plinium Juniorem redeo, qui de ſeipſo ad Tacitum perſcribens: Præceſſerat per multos dies, inquit, tremor terræ minùs formidoloſus, quia Campaniæ ſolitus. Illâ verò nocte ita invaluit, ut non moveri omnia, ſed verti crederentur. Irrumpit in cubiculum meum mater: ſurgebam invicem, ſi quieſceret, excitaturus. Reſedimus in areâ domûs, quæ mare à tectis modico ſpatio dividebat. Poſco librum T. Livii, & quaſi per otium lego, atque etiam, ut cœperam, *Excerpo*. Ecce amicus avunculi, qui nuper ad eum ex Hiſpaniâ venerat, ut me & matrem ſedentes, me verò etiam legentem videt, illius patientiam, ſecuritatem meam corripit. Nihilo ſegniùs ego intentus in librum. Jam hora diei prima, & adhuc dubius, & quaſi languidus dies, jam quaſſatis circumjacentibus tectis, quamquam in aperto loco, anguſto tamen, magnus & certus ruinæ metus. Tum demum excedere oppido viſum. Tu lege cetera prorſus admiranda.

En, obſecro, Fauſtine, jam etiam Plinium Juniorem, non in muſeo, aut conclavi, non ad menſam & inter libros, ſed in areâ, ſub dio, in maximo terræ motu, non legentem ſolùm, ſed etiam cum curâ & ſtudio excerpentem.

Gell. lib. 20. Noct. Attic. cap. ult.

3. Aulius Gellius.

Aulus Gellius ille Noctium Atticarum eruditiſſimus ſcriptor de ſeipſo: Uſi ſumus, inquit, ordine rerum fortuito, quem antea in excerpendo feceramus. Nam proinde ut librum quemque in manus ceperam, ſeu Græcum, ſeu Latinum, vel quid memoratu dignum audieram, ita quæ libitum erat, cujus generis cumque erant, indiſtinctè atque promiſcuè annotabam: eaque mihi ad ſubſidium memoriæ quaſi quoddam litterarum penus, recondebam; ut quando uſus veniſſet, aut rei, aut verbi, cujus me fortè recens oblivio tenuiſſet, & libri, ex quibus ea ſcripſeram, non adeſſent, facilè inde nobis inventu atque depromptu foret. Ita & Gellius excerpſit. Hinc Atticæ Noctes in lucem emerſerunt.

Ad ſubſidium memoriæ excerpebat.

Quid